

LANDSTINGET
VÄSTMANLAND

Regional biblioteksplan 2015-2018

INNEHÅLL

1	Sammanfattning	3
2	Ny bibliotekslag 2014.....	3
2.1	Vad innebär den nya bibliotekslagen?	3
2.2	Vad är en biblioteksplan och vad ska den uppnå?	4
2.3	Nationella mål för litteratur och läsfrämjande.....	5
3	En livskraftig region. Regional Kulturplan 2015-2018.....	6
3.1	Regional biblioteksverksamhet syfte och mål samt verksamhetens inriktning	6
3.1.1	Utvecklingsområden Regional biblioteksverksamhet	7
3.2	Sjukhusbiblioteket Västmanlands sjukhus Västerås.....	10
3.3	Tärna Folkhögskola skolbibliotek	11
3.4	Västmanlands läns museums Arkiv och Bibliotek	11
4	Samverkan med Nationell, Regional och Lokal nivå.....	12
4.1	Samverkan nationell nivå	12
4.2	Samverkan regional nivå	12
4.3	Samverkan lokal nivå.....	13
5	Biblioteksverksamhet i Västmanland.....	13
5.1	Sammanfattande beskrivning av biblioteksverksamheterna i Västmanlands län (Kungliga bibliotekets statistik från 2013).....	13
5.1.1	Kommunbibliotek.....	13
5.1.2	Andra bibliotek.....	13

1 SAMMANFATTNING

En ny bibliotekslag trädde i kraft 2014-01-01. Lagen gäller bl.a. för landstingens regionala biblioteksverksamheter och de kommunala folkbiblioteken. Grunden för lagen är bibliotekens roll för det demokratiska samhällets utveckling vad gäller kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Ansvarsfördelningen mellan olika bibliotekshuvudman görs tydligare. Det innebär bl.a. att landstingen ska anta en särskild plan för den regionala biblioteksverksamheten. I den regionala biblioteksplanen ska även landstingets sjukhusbibliotek och folkhögskolebibliotek beskrivas. Den regionala biblioteksverksamheten får en nyckelroll som sammanbindande länk mellan kommunerna och Kungl. Biblioteket.

Utgångspunkten för det kulturpolitiska arbetet i Västmanland är den regionala kulturplanen "En livskraftig region. Regional kulturplan 2015-2018. Västmanlands län." Det finns en tydlig koppling mellan den regionala kulturplanen och den regionala biblioteksplanen. I den regionala biblioteksplanen finns flera utvecklingsområden preciserade bl.a. tillgängligheten till bibliotekstjänster i hela länet, arbetet med lässtimulans, biblioteken som mötesplatser och stödet till kommunernas kvalitetsarbete. I planen finns också mål för samverkan på nationell, regional och lokal nivå.

2 NY BIBLIOTEKSLAG 2014

2.1 Vad innebär den nya bibliotekslagen?

Den 1 januari 2014 trädde en ny bibliotekslag (2013:801) i kraft som ersätter tidigare bibliotekslag (1996:1596). Lagen gäller såväl för landstingens regionala biblioteksverksamhet som de kommunala folkbiblioteken, skolbiblioteken och för andra offentliga bibliotek, t ex Kungl. Biblioteket.

Grunden för den nya lagen är bibliotekens betydelse för det demokratiska samhällets utveckling och deras roll för kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. I lagens § 9 konstateras vidare "På folkbiblioteken ska allmänheten avgiftsfritt få låna eller på annat sätt få tillgång till litteratur under en viss tid oavsett publiceringsform." Enligt lagen ska biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet även främja litteraturens ställning och intresset för bildning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Bestämmelserna om avgiftsfrihet vid folkbiblioteken utvidgas. Lagen betonar att biblioteksverksamheten ska finnas tillgänglig för alla. Bibliotekens uppdrag att ägna särskild uppmärksamhet åt vissa prioriterade grupper förtydligas och utvidgas till hela det allmänna biblioteksväsendet. Enligt den tidigare bibliotekslagen gällde bestämmelserna bara för folkbiblioteken.

De prioriterade grupperna är:

- Personer med funktionsnedsättning
- Personer med annat modermål än svenska
- Nationella minoriteter

Folkbiblioteken får också i uppdrag att ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning.

Ansvarsfördelningen mellan olika bibliotekshuvudmän görs tydligare i den nya lagen bl.a. innebärande att kommuner och landsting ska anta planer för sin biblioteksverksamhet. Vad gäller nationell överblick och samverkan så åvilar den uppgiften Kungl. Biblioteket och regleras i 18 § i lagen. Kungl. Biblioteket ska, enligt en särskild instruktion, tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna och kommunerna följa upp hur de antagna biblioteksplanerna har utformats och hur de använts.

Den regionala biblioteksverksamheten kommer att bli den viktiga sammanbindande länken mellan kommunerna och Kungl. Biblioteket.

2.2 Vad är en biblioteksplan och vad ska den uppnå?

I lagens 17 § tydliggörs att "Kommuner och landsting ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet."

Vad en biblioteksplan är klargörs enligt följande "Med biblioteksplan avses en av kommunal eller landstingskommunal instans antagen plan för viss biblioteksverksamhet som ger närmare besked om verksamhetens inriktning och omfattning och om samverkan och som är så utformad att medborgarens förutsättningar att påverka huvudmannens överväganden gynnas liksom möjligheterna till samverkan." (DS 2003:66 s. 112.)

Det framhålls vidare. "Det är en uppgift för kommunen, landstinget eller regionen i fråga att med utgångspunkt i 2 § bibliotekslagen utforma och anta planer för biblioteksverksamheterna och ge dem en sådan konkretion, mål och medel att medborgarnas förutsättningar att påverka huvudmannens överväganden gynnas."

"Antagna verksamhetsplaner är också en viktig förutsättning för att samverkan biblioteken emellan skall få en tydlighet som bidrar till god tillgänglighet och effektivt resursutnyttjande." (DS 2003:66 s. 106.)

Vad ska planerna innehålla?

Kommunala biblioteksplaner bör innehålla folkbibliotek, skolbibliotek och medieförsörjningen mellan andra kommunala institutioner eller biblioteksverksamheter.

Vad gäller de landstingskommunala planerna framgår att de bör innehålla den regionala biblioteksverksamheten såväl som sjukhusbibliotek, folkhögskolebibliotek och olika typer av medieförsörjning och medieplanering.

Samarbeten på kommunal och regional nivå med andra bibliotekstyper bör vara beskrivna både i de kommunala och landstingskommunala biblioteksplanerna.

Regional biblioteksverksamhet

Det framgår av 11 § i bibliotekslagen vad syftet med regional biblioteksverksamhet är:

”Varje landsting och de kommuner som inte ingår i ett landsting ska bedriva regional biblioteksverksamhet med syfte att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet.”

Arbetet med den kompletterande medieförsörjningen tydliggörs:

”Uppdraget att sörja för den kompletterande medieförsörjningen har över tid förändrats och effektiviserats /.../ och den regionala biblioteksverksamheten har i stället fått alltmer strategiska uppgifter kring medieplanering, kompetensutveckling, verksamhetsutveckling och omvärldsbevakning.”

”Regeringen föreslår därför att varje landsting ska bedriva regional biblioteksverksamhet med syfte att främja de i länet verksamma folkbibliotekens samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet.” (Prop.2012/13:147 s. 34-35).

2.3 Nationella mål för litteratur och läsfrämjande

Litteraturutredningens betänkande 2012 visade att barn och unga får en allt sämre läsförmåga. Utifrån betänkandet har nationella mål för litteratur och läsfrämjande formulerats. De nationella mål som riksdagen beslutade om 2013 finns inom flera områden. Alla i Sverige ska, oavsett bakgrund och med utgångspunkt i vars och ens särskilda förutsättningar, ges möjlighet att utveckla en god läsförmåga och ha tillgång till litteratur av hög kvalitet.

Statens kulturråd har i regleringsbrevet för 2014 fått uppdraget att ta fram ett nationellt handlingsprogram för läsfrämjande, utanför skolan, med utgångspunkt i de nationella målen. Viktiga samarbetspartner är Skolkverket, Myndigheten för tillgängliga medier /MTM/ och folkbildningens aktörer. Kulturrådets utvidgade uppdrag innebär att initiera, samordna och följa upp insatser av nationellt strategiskt intresse. Samverkan mellan Statens kulturråd och Kungl. Biblioteket vad gäller uppföljningen av såväl regionala som kommunala biblioteksplaner betonas. Kulturrådet har utifrån sitt uppdrag lagt fram en första delrapport, april 2014. I rapporten listas pågående nationella projekt som barnbokskatalogen, barnens bibliotek, läsambassadören samt idrott och läsfrämjande. Vad gäller aktuella strategiska frågor framhäver kulturrådet en forskningsöversikt om läsfrämjande på fritiden, ett distributionsstöd i läsfrämjandet samt att stödja små barns språkutveckling.

Kulturrådet lägger också tonvikten på andra pågående uppdrag inom området t ex Skolverkets uppdrag vad gäller fortbildning av lärare i läs- och skrivutveckling - Läslyftet. Kungl. Biblioteket uppdrag för att förbättra tillgången till e-litteratur för folkbiblioteken samt Folkbildningsrådets uppdrag att det inom det statliga stödet till folkbildningen har 30 mkr destinerats till läsfrämjande verksamhet.

Vad gäller lättläst ses insatserna över och MTM föreslås bli nationellt kunskapscentrum för tillgängliga medier.

Kulturrådet konstaterar avslutningsvis i rapporten att en integrering av litteratur- och läsfrämjande i kultursamverkansmodellen innebär stora möjligheter till ökad samverkan och strategiskt utvecklingsarbete på lokal och regional nivå.

---

3 EN LIVSKRAFTIG REGION. REGIONAL KULTURPLAN 2015-2018

Utgångspunkt för det kulturpolitiska arbetet i Västmanland är den regionala kulturplanen "En livskraftig region. Regional kulturplan 2015-2018. Västmanlands län." Samverkan är grundläggande för att kulturlivet ska utvecklas och det är också grunden för kulturplanen. Planen har arbetats fram tillsammans med länets kommuner och i samråd med civilsamhället, förenings- och organisationsliv, kulturskapare och de regionala kulturverksamheterna.

Kulturplanen är ett politiskt dokument som är fastställt av landstingsfullmäktige. Styrande för utvecklingen är också landstingsplanen som fullmäktige antar vilken anger de ekonomiska ramarna för regional kulturverksamhet. De regionala kultursatsningarna ska vara ett komplement och stöd till det som sker på lokal nivå men de kan inte kompensera för uteblivna satsningar på kommunal nivå. I kulturplanen finns den regionala biblioteksverksamheten beskriven med utvecklingsområden.

I avsnittet om kulturpolitiskt prioriterade utvecklingsområdet 2015-2018 beskrivs också "Bibliotekssamverkan för länets kommuner" samt "Läsfrämjande arbete" enligt följande:

"Utveckla samverkan mellan kommunernas folkbiblioteksverksamhet i länet. Syftet är att öka servicegraden och tillgängligheten till bibliotekstjänster i hela länet. Ett större medieutbud ska kunna nås av flera medborgare på lika villkor. Detta kan ske genom att skapa ett gemensamt biblioteksdatasystem, gemensam bibliotekskatalog, webportal och lånekort för hela länet."

"Utveckla det läsfrämjande arbetet i länet genom ett strategiskt samarbete mellan olika aktörer i Västmanland. Landstinget kommer att skapa ett nätverk mellan landsting, kommuner, kulturinstitutioner, folkbildning och civilsamhällets olika aktörer. Syftet är att lyfta fram läsning och litteratur utifrån olika perspektiv. Detta kommer att ske med olika metoder och för olika målgrupper."

3.1 Regional biblioteksverksamhet syfte och mål samt verksamhetens inriktning

Den regionala biblioteksverksamheten främjar folkbibliotekens samarbete, kunskapsutveckling och kvalitet. Det övergripande målet är att ge stöd till

folkbiblioteken i länet så att dessa ska kunna ge service till allmänheten och bli självklara samverkanspartners på lokal nivå när det gäller infrastruktur för lärande och kultur. Övergripande regionala och statliga styr- och strategidokument är grunden för arbetet med biblioteksutveckling i länet.

3.1.1 Utvecklingsområden Regional biblioteksverksamhet

Utveckla servicegraden och tillgängligheten till bibliotekstjänster i hela länet

En utökad bibliotekssamverkan mellan samtliga kommunbibliotek är ett sätt att ge länets invånare bättre biblioteksservice och att använda de ekonomiska resurserna på ett mer ändamålsenligt sätt. Som nyttjare av bibliotekstjänster måste man idag förhålla sig till olika kommunbibliotek. Att låna från ett annat bibliotek kräver särskild hantering och det går inte heller att lämna tillbaka en bok på ett annat kommunbibliotek. Med ett närmare samarbete kan biblioteken nyttjas som en gemensam resurs. Det sker med ett gemensamt lånekort för att låna, lämna tillbaka och reservera medier på samtliga bibliotek i länet. Genom att öka tillgängligheten till bibliotekens tjänster kan också biblioteksresurserna nås av alla på lika villkor.

Den Regional biblioteksverksamheten ska:

- utveckla samverkan mellan kommunernas folkbiblioteksverksamhet i länet.
- tillsammans med kommunbiblioteken göra en kartläggning och förstudie för samverkan kring mediesamverkan i Västmanland.
- tillsammans med kommunbiblioteken ta fram riktlinjer för hur medieinfrastrukturen ska formas i Västmanland. Ett större medieutbud ska kunna nås av flera medborgare på lika villkor. Detta kan ske genom att skapa ett gemensamt biblioteksdatasystem, gemensam bibliotekskatalog, webbportal och lånekort. Detta kräver medieplanering på lokal och regional nivå.

Utveckla arbetet med lässtimulans

Läsfrämjande insatser är en viktig del i den regionala biblioteksverksamheten och är ett prioriterat område i Västmanlands regionala kulturplan. I samverkan med kommunbiblioteken utvecklas arbetet med lässtimulans i länet genom olika satsningar på olika grupper. Regeringens proposition Läs för livet är en kraftig markering för läsfrämjande arbete på biblioteken.

Under kapitlet "Insatser för att främja läsning" i Slutbetänkandet av Litteraturutredningen från Statens offentliga utredningar 2012:65 befästs läsfrämjandets roll tydligt:

"Dagens bibliotek är dock mer än bok- och mediesamlingar som är tillgängliga utan kostnad för medborgarna, de är även aktiva i det läsfrämjande arbetet genom pedagogiskt arbete där de guidar besökarna till litteratur, ordnar författarmöten och kulturaftnar, samarbetar med skolor, förskolor och det civila samhället för att främja läsning och för att synliggöra och tillgängliggöra sina samlingar".

För att utifrån denna riktlinje skapa regionala, långsiktiga och hållbara strukturer med ett läsfrämjande arbete i länet krävs ett samarbete mellan landstinget, kommuner,

studieförbund, idrottsrörelse, skola, fritid och kultur. Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur och ska även ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar. Den regionala biblioteksverksamheten ska främja samarbete för läsfrämjande arbete.

Detta samarbete bör präglas av ett breddat förhållningssätt när det kommer till att definiera och arbeta med litteratur, ett vidgat textbegrepp, det vill säga att öka läsandet i Västmanland genom att använda olika kulturella uttryck. För att detta ska realiseras bör modeller och metoder utvecklas och formuleras för läsfrämjande aktiviteter samt att kompetensen inom det vidgade textbegreppet behöver utvecklas som kan vara stöd i det förmedlande arbetet.

Att stärka barns och ungas läsförmåga och läslust är särskilt viktigt. Genom att ta del av konstformer som kan locka till läsning och litteratur, utvecklas den egna kreativiteten samtidigt som kunskaps- och bildningsnivån förstärks. Detta är också en förutsättning för att människor ska växa och utvecklas även som vuxna. Ungas förmåga att läsa har blivit påtagligt sämre och skillnaderna mellan pojkar och flickor har ökat.

Landstinget arbetar med stöd av Statens kulturråd med ett läsfrämjande projekt under planperioden 2015-2018.

Den Regionala biblioteksverksamheten ska:

- i samverkan med folkbiblioteken, folkbildningen, förskolan och skolan skapa hållbara strukturer med nätverk för det läsfrämjande arbetet.
- utveckla och genomföra modeller och metoder för läsfrämjande aktiviteter.
- utveckla kompetens inom det vidgade textbegreppet.

Utveckla biblioteken som mötesplatser i samspel med civilsamhället, lokala kulturlivet och regionala kulturverksamheter

Biblioteken i länet är en viktig mötesplats för dialog, demokrati och kunskapsinhämtning för medborgarna. Folkbiblioteken erbjuder en mångfald av e-tjänster, såsom e-böcker, digitala utländska tidningar från alla världens hörn online på sina webbplatser.

Traditionellt arbetar folkbiblioteken främst med texter och berättelser i olika format. De synliggör boken som medieform, litteraturen som konstform och läsandet som metod för människor att få kunskaper, information och upplevelser. Även om folkbibliotekens kärnverksamhet fortfarande är fokuserad på mediasamlingen, blir de allt mer gränsöverskridande när det gäller lokalernas utformning, medieformaten och personalens kompetenser. På lokal nivå är folkbiblioteken ofta basen för det offentligt finansierade kulturlivet. Det är en roll som är speciellt tydlig på de mindre orterna. Det innefattar traditionella biblioteksuppgifter som har med lässtimulans och litteraturförmedling att göra, men betyder också att man även fungerar som lokala kulturhus, där fler skapande konstformer möts.

Regional biblioteksverksamhet har systematiskt och strategiskt arbetat med digital delaktighet under flera års tid genom att folkbiblioteken tillsammans med studieförbunden och andra aktörer anordnat olika aktiviteter för att öka det digitala innanförskapet. Fortfarande finns det ca 1 miljon människor som står utanför.

Den Regional biblioteksverksamheten ska:

- i samverkan med folkbiblioteken och i samspel med civilsamhället, lokala kulturlivet och regionala kulturverksamheter utveckla biblioteken som mötesplatser för kulturupplevelser och programverksamhet.
- tillsammans med folkbildningen, biblioteksverksamheterna och andra aktörer inom vuxenutbildningen utveckla strategier och metoder för att överbygga den digitala klyfta som finns i samhället.

Stödja kommunernas kvalitetsarbete bl.a. lokala biblioteksplaner

Enligt bibliotekslagen ska alla kommuner och landsting ha en politiskt antagen biblioteksplan för sin verksamhet på biblioteksområdet. I början av 2014 hade hälften av kommunerna i Västmanland ingen biblioteksplan eller en inaktuell plan.

Kungliga biblioteket är den statliga myndighet som ska ha en nationell överblick över och främja samverkan inom det allmänna biblioteksväsendet. Myndigheten ska tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna och kommunerna följa upp hur de biblioteksplaner som antagits har utformats och hur de används.

Utifrån den regionala kulturplanen för Västmanland 2015-2018 ska den regionala biblioteksverksamheten stödja och följa upp arbetet med kommunernas biblioteksplaner. Förankringsarbetet av att åstadkomma biblioteksplaner i länets kommuner har startats och kommuners kulturchefer eller motsvarande informerats och involverats. På möten har det bl.a. tydliggjorts att kommunens biblioteksplan ska vara en heltäckande plan för all biblioteksverksamhet i kommunen inte enbart en plan för folkbibliotekets verksamhet. Biblioteksplanerna bör vara uppföljningsbara och kopplade till bibliotekslagen.

Biblioteksplanernas uppföljningsbarhet är avgörande för att planerna kan fungera som verktyg för bibliotekspersonal, politiker och kommuninvånare.

I slutet av 2015 kommer alla kommuner att ha politiskt antagna biblioteksplaner. Under 2015-2018 kommer den regionala biblioteksverksamheten att årligen följa upp hur kommunerna har använt och använder sina biblioteksplaner. Detta sker med olika kvalitativa och kvantitativa metoder tillsammans med kommunerna och i samverkan med KB.

Behovet av kompetensutveckling är stort inom biblioteksområdet. Ändrade medievänor och den snabba teknik/IT-utvecklingen gör att biblioteken står för många utmaningar. Att samordna, dela kompetenser och samarbeta kring kompetensutveckling innebär både effektivisering och ökad gemenskap.

Den regionala biblioteksverksamheten ska:

- stödja kommunerna i deras arbete med deras biblioteksplaner så att alla kommuner i Västmanlands län har en politiskt antagen plan för biblioteksverksamheten i slutet av 2015.
- i samverkan med Kungliga biblioteket och kommunerna få fram en uppföljning hur biblioteksplanerna har tagits fram och använts. Uppföljningen är färdigställd 2018.
- i samverkan med folkbiblioteken främja kompetensutveckling inom bibliotekslagens och regionala kulturplanens prioriterade områden för bibliotekspersonal i Västmanland.

3.2 Sjukhusbiblioteket Västmanlands sjukhus Västerås

Landstinget Västmanland är huvudman för sjukhusbiblioteket som är en integrerad del av Västmanlands sjukhus. Biblioteket ger service till hälso- och sjukvården och har avtal med primär- och psykiatrivården samt specialisttandvården. Biblioteket har sina lokaler i Västerås men ger service till vårdinrättningar i hela länet. Det är öppet 38 timmar i veckan, måndag till fredag.

Sjukhusbiblioteket riktar sig i första hand till personal och studenter men vänder sig också till patienter och närstående. Förutom tillgång till databaser och elektroniska tidskrifter finns fack-, skön- och barn- och ungdomslitteratur, dagstidningar, tidskrifter, ljudböcker, Daisy-böcker m.m. på sjukhusbiblioteket. För patienter och närstående erbjuds också patientinformation.

Sjukhusbibliotekets huvuduppdrag är att:

- stödja Landstinget Västmanlands personals behov av informations- och litteraturservice i det dagliga arbetet, vid planering samt vid forskning och studier. Det sker via medicinska databaser, elektroniska tidskrifter, facklitteratur och andra informationskällor samt genom undervisning och handledning vid forskning, utbildning och fortbildning.
- ge patienter och närstående tillgång till information och facklitteratur om sjukdomar och hälsa.
- ge låneservice till studenter samt även handledning i informationssökning under praktiktiden.
- ge tillgång till allmän biblioteksservice för patienter, närstående och personal med flera.

Sjukhusbiblioteket ger även undervisning

Genom att "Boka en bibliotekarie" erbjuder sjukhusbiblioteket individuell undervisning i hur man söker information i medicinska databaser. Biblioteket erbjuder även undervisning i grupper i de egna lokalerna eller i verksamheterna. Målgrupper är främst personal och studenter t.ex.:

- AT-läkare – kommer regelbundet och i grupper till biblioteket.
- ST-läkare – undervisning i vetenskapsmetodik i samarbete med Centrum för Klinisk Forskning (CKF).
- Stöd för dem som skriver avhandlingar och uppsatser samt studenter som läser på någon vårdutbildning.
- Övrig personal.

Sjukhusbiblioteket, och därmed Landstinget Västmanland, har via bibliotekets hemsida tillgång till ett 10-tal olika medicinska databaser och drygt 1300 elektroniska tidskrifter.

Sjukhusbiblioteket informerar och marknadsför sina tjänster genom ett flertal olika kanaler och samarbetar med olika aktörer både inom och utom länet vad gäller t.ex. fjärrlån, undervisning och inköp.

3.3 Tärna Folkhögskola skolbibliotek

I länet finns det fyra folkhögskolor, Bergslagens folkhögskola i Norberg, Hästsportens folkhögskola i Hallstahammar, Tärna folkhögskola i Sala samt Västerås folkhögskola. Landstinget Västmanland är huvudman för Tärna folkhögskola, som också är den enda folkhögskolan som har bibliotek. Skolan som är en av landets äldsta folkhögskolor är belägen i Sala kommun. Skolan erbjuder alla från 18 år och uppåt individanpassad utbildning. Förutom Allmän kurs är skolans profilområden Friskvård, IT, Film och Skrivande. Skolan har också en omfattande kortkursverksamhet. Dessa kortkurser har samma profil som de långa kurserna. Kortkurserna erbjuds med återkommande kurstillfällen en gång per vecka, helgkurser eller sommarkurser. Skolan har under åren även genomfört olika riktade utbildningar på uppdrag av t ex kommuner, organisationer och företag. Skolan erbjuder också konferensverksamhet för verksamheter inom Landstinget Västmanland. Skolan har ett internat med plats för drygt 40 deltagare.

Skolans bibliotek består av drygt 12000 böcker, inklusive klassuppsättningar. Dessutom finns ett antal CD-böcker och ett antal Mp3-böcker tidningsprenumerationer. Bokbeståndet speglar i mycket hög utsträckning folkhögskolans kurser. Biblioteket sköts av en lärare som har biblioteksfunktionen som en del av sin tjänst.

3.4 Västmanlands läns museums Arkiv och Bibliotek

Verksamheten arbetar med att samla, vårda, tillgängliggöra och förmedla vårt gemensamma kulturarv. Detta görs utifrån de olika typer av handlingar som finns i arkivet och de böcker som finns i museets boksamling. I arkivet finns många foton och berättelser om platser och människor framförallt lokalhistoriskt material och information. Böckerna finns sökbart i Libris. Genom de databaser som finns så kan de som vill söka information till sin släktforskning.

Verksamheten är särskilt inriktad på att dokumentera och göra kulturarvet synligt genom fotografiska bilder och film. Bildsamlingarna digitaliseras kontinuerligt och ett

urval är sökbara på museets hemsida. Det går även att beställa bilder ur bildsamlingarna. Ambitionen är att materialet ska finnas sökbart genom Kulturarvsportalen.

Allt arkivmaterial och alla våra böcker kan studeras i Faktarummet som är öppet tisdag till fredag 10-16.

---

4 SAMVERKAN MED NATIONELL, REGIONAL OCH LOKAL NIVÅ

4.1 Samverkan nationell nivå

På nationell nivå sker samverkan med myndigheten Kungliga biblioteket som tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna och kommunerna ska följa upp hur de biblioteksplaner som antagits har utformats och hur de används. Den regionala biblioteksverksamheten i Västmanland är medlem i olika föreningar som främjar biblioteksutvecklingen i landet och ingår dessutom i olika nationella och internationella nätverk som har stor betydelse i fråga om omvärldsbevakning och biblioteksutveckling.

Regional biblioteksverksamhet ingår också i nationella och internationella nätverk och samarbetar aktivt med andra nationella aktörer och myndigheter .

Regional biblioteksverksamhet ska:

- i samverkan med myndigheten Kungliga biblioteket och kommunerna följa upp hur de biblioteksplaner som antagits har utformats och hur de används.

4.2 Samverkan regional nivå

I samarbete med andra läns- och regionbibliotek genomförs gemensamma projekt och utbildningar. Västmanland har mest utvecklad samverkan om regional biblioteksverksamhet mellan landstingen i Sörmland och Örebro län. Den samverkan som sker mellan de båda länen ger många samordningsvinster i form av fler kompetensutvecklande projekt, mer mångfald och mer kvalitet. Regional biblioteksverksamhet i Västmanland har som mål att fortsätta samverkansdiskussionerna med de angränsande läns- och regionbiblioteksverksamheterna kring biblioteksutveckling för att öka nyttjandet av kultur och höja servicegraden och tillgängligheten till bibliotekstjänster i regionerna.

Regional biblioteksverksamhet ska:

- Samverka med de regionala biblioteksverksamheterna i Sörmland och i Örebro län kring kompetensutveckling, verksamhetsutveckling och kvalitet för folkbiblioteken i de tre länen.
- utveckla samverkan med flera angränsande läns- och regionbiblioteksverksamheter kring biblioteksutveckling.

4.3 Samverkan lokal nivå

Regional biblioteksverksamhet i Västmanland samverkar framförallt inom nätverk knutna till biblioteksverksamheterna i regionen. Samarbeta sker dessutom med olika regionala kulturarvsinstitutioner såsom länsmuseum och regionala arkiv, inom enheten kulturutveckling, det regionala föreningslivet samt med folkbildningen

Regional biblioteksverksamhet ska:

- utveckla samarbetet mellan kommunernas folkbiblioteksverksamhet i länet i samspel med civilsamhället, lokala kulturlivet och regionala kulturverksamheter.

5 BIBLIOTEKSVERKSAMHET I VÄSTMANLAND

5.1 Sammanfattande beskrivning av biblioteksverksamheterna i Västmanlands län (Kungliga bibliotekets statistik från 2013)

2013 fanns det närmare 57 offentligt finansierade bibliotek i Västmanland. Till den största delen handlar det om kommunala folk- och skolbibliotek.

5.1.1 Kommunbibliotek

- I Västmanland finns totalt 10 huvudbibliotek och 16 filialbibliotek och tre bokbussar. På dessa huvudbibliotek och biblioteksfilialer finns sammanlagt 113 årsverken anställda. Sammanlagt 135 personer arbetar på huvudbiblioteken och filialerna. Av dem är 86 % kvinnor, 14 % av de biblioteksanställda är män.
- Två bibliotek är föreningsdrivna, Tillberga bibliotek i Västerås kommun och Ängelsbergs bibliotek i Fagersta kommun

Skillnaderna mellan de enskilda biblioteken är stora. Förutsättningarna att uppnå kvalitet i service kan skilja sig mycket mellan kommuner och mellan verksamhetsformer. Skillnaden i kvalitet på utbudet beror på olika lokala prioriteringar och förutsättningar. Kommuninvånarna i en kommun kan få tillgång till helt annorlunda service än invånarna i grannkommunen.

5.1.2 Andra bibliotek

- Det finns ett högskolebibliotek på Mälardalens Högskola i Västerås. Bibliotekets mål är att stödja högskolans arbete för att uppnå och upprätthålla hög internationell kvalitet av utbildning och forskning. Biblioteket arbetar aktivt för att öka integreringen av informationshantering i samband med utbildning.
- Kriminalvårdsstyrelsen köper tjänster i samarbetet med folkbiblioteken för två fängelsebibliotek, i Sala och Tillberga, samt ett häktesbibliotek i Västerås.